

KONFLIKT NA BAŁKANACH

KALENDARIUM WYDARZEŃ

1989-1990

Po zdławionych przez jugosłowiańską policję demonstracjach Albańczyków Kosowo utraciło status autonomicznej prowincji i zostało podporządkowane bezpośredniej administracji Belgradu.

Czerwiec 1991

Chorwacja i Słowenia ogłosiły deklarację niepodległości i wystąpiły z federacji Jugosławii, w odpowiedzi armia jugosłowiańska zaatakowała Słowenię i wycofała się po 10 dniach wojny.

Lipiec 1991

Starcia w Chorwacji pomiędzy wspieranymi przez regularną armię jugosłowiańską Serbami a Chorwatami przerodziły się w regularną wojnę.

Luty 1992

Niepodległość ogłosiła Bośnia i Hercegowina, w odpowiedzi bośniacy Serbowie utworzyli własne państwo; rozpoczęły się walki.

Kwiecień 1992

Bośniacy Serbowie rozpoczęli oblężenie Sarajewa, stolicy Bośni i Hercegowiny.

Maj 1992

ONZ nałożyła sankcje na pozostałe w związku federacji Jugosławii Serbię i Czarnogórę oskarżając je o sprowokowanie wojny w Chorwacji i Bośni.

Styczeń 1993

Międzynarodowi mediatorzy Cyrus Vance i lord David Owen ogłosili plan podziału Bośni i Hercegowiny na 10 prowincji, za podstawę jego opracowania przyjęli aktualną mapę etniczną; plan został zaakceptowany przez rząd Bośni, odrzucili go bośniacy Serbowie.

Marzec 1993

Na terenie bośniackiej Hercegowiny rozpoczęły się walki muzułmańsko-chorwackie; bośniaccy Chorwaci również zapragnęli wykroić w Bośni swoje własne państwo tzw. Herceg-Bośnię.

Kwiecień 1993

Rada Bezpieczeństwa ONZ ogłosiła sześć "stref bezpieczeństwa" dla bośniackich Muzułmanów: Sarajewo, Tuzla, Žepa, Goražde, Bihać i Srebrenica.

Lipiec 1993

W Genewie zostało osiągnięte wstępne porozumienie w sprawie utworzenia na terenie Bośni i Hercegowiny trzech państw etnicznych: serbskiego, chorwackiego i muzułmańskiego; rozmowy załamały się po zerwaniu przez bośniackich Serbów rozejmu.

Luty 1994

Ponad 60 osób zostało zabitych a około 200 rannych, kiedy pocisk z moździerza trafił w targowisko w centrum Sarajewa; w parę dni później NATO nakazało bośniackim Serbom wycofanie ciężkiej artylerii ze wzgórz okalających Sarajewo, w przypadku nie wypełnienia warunków ultimatum Sojusz zagroził im atakami lotniczymi.

Marzec 1994

Rząd bośniacki i przedstawiciele bośniackich Chorwatów zaakceptowali wynegocjowane przez Amerykanów porozumienie pokojowe kończące wojnę muzułmańsko-chorwacką.

Maj 1994

Ogłoszony został kolejny międzynarodowy plan pokojowy zakładający podział Bośni i Hercegowiny; zaakceptował go rząd bośniacki, ale odrzucili bośniaccy Serbowie.

Maj 1995

W odpowiedzi na zignorowanie przez bośniackich Serbów ultimatum NATO dotyczącego wycofania ciężkiej artylerii z okolic Sarajewa, samoloty Sojuszu zaatakowały serbskie cele militarne na terenie Bośni; Serbowie zaś zbombardowali "strefy bezpieczeństwa", w Tuzli w wyniku ataku moździerzowego zginęło ponad 70 osób.

Czerwiec 1995

Bośniaccy Serbowie zaatakowali i zdobyli Srebrenicę, ogłoszoną przez ONZ "strefą bezpieczeństwa".

Lipiec 1995

Bośniaccy Serbowie zaatakowali i zdobyli kolejną oenzetowską strefę bezpieczeństwa - Żepę, którą w popłochu opuścili tysiące mieszkańców.

Sierpień 1995

Armia chorwacka przeprowadziła błyskawiczną kontrofensywę i zajęła znajdujące się dotąd w rękach Serbów: Krajinę i część Sławonii; tysiące Serbów uciekło przed Chorwatami do Serbii; amerykańska dyplomacja rozpoczęła prace nad nowym planem pokojowym dla Bośni i Hercegowiny; samoloty NATO zaatakowały serbskie cele wojskowe na terenie Bośni.

Wrzesień 1995

Negocjatorzy uzgodnili podział Bośni i Hercegowiny na część chorwacko-muzułmańską oraz serbską tworzące jedno państwo; wojska muzulmańskie i chorwackie przeprowadziły kontrofensywę, odbijając z rąk Serbów część terytoriów na północy i zachodzie Bośni; NATO wstrzymało naloty po wycofaniu przez Serbów ciężkiej artylerii z okolic Sarajewa.

Listopad 1995

W wyniku rozmów pokojowych (uczestniczyli w nich prezydenci Chorwacji, Serbii i Bośni) w wojskowej bazie amerykańskiej w Dayton, w stanie Ohio w USA osiągnięte zostało porozumienie zakładające powstanie federacji muzulmańsko-chorwackiej i republiki serbskiej w Bośni i Hercegowinie oraz włączenie do Chorwacji pozostającej w rękach serbskich części Sławonii; Trybunał Międzynarodowy oskarżył przywódców bośniackich Serbów Radovana Karadzicia i generała Ratko Mladicia o zbrodnie ludobójstwa.

Jesień 1997

W stolicy Kosowa Prisztinie demonstrowali albańscy studenci domagając się przywrócenia albańskiego szkolnictwa, serbska policja brutalnie rozpędziła manifestantów. Straciła na popularności pozytywistyczna koncepcja pokojowego oporu i budowy niezależnego społeczeństwa w podziemiu, lansowana przez dotychczasowego duchowego przywódcę Albańczyków Ibrahima Rugovę, a coraz większe poparcie zaczęła uzyskiwać posługująca się hasłami nacjonalistycznymi UCK (Armia Wyzwolenia Kosowa).

1998

UCK zainicjowała działania zbrojne wymierzone w mieszkających w Kosowie Serbów i doprowadziła do powstania kontrolowanego przez bojowców UCK tzw. "wyzwolonego terytorium" na obszarze Drenicy; armia i policja jugosłowiańska rozpoczęła kontrofensywę przeciw partyzantom paląc domy i ostrzeliwując wioski, doszło do starć na granicy albańsko-serbskiej; UCK ogłosiła powszechną mobilizację oraz "stan wojenny", w lasach schroniły się tysiące uchodźców.

24 marca 1999

Po niepowodzeniu zainicjowanych przez polityków UE w zamku Rambouillet we Francji rozmów pokojowych pomiędzy Serbami a przywódcami kosowskich Albańczyków

samoloty NATO rozpoczęły bombardowanie celów strategicznych w Jugosławii; Rosja zerwała współpracę z NATO. ONZ uznała interwencję NATO za uzasadnioną,

3 czerwca 1999

Jugosławia przyjęła plan pokojowy przedstawiony przez społeczność międzynarodową, który przewidywał: stacjonowanie w Kosowie międzynarodowych sił bezpieczeństwa pod auspicjami ONZ, położenie kresu przemocy i wycofanie armii jugosłowiańskiej, rozbrojenie UCK, zapewnienie uchodźcom bezpiecznego powrotu do domu, ustanowienie tymczasowego zarządu prowincji zgodnie z rezolucją ONZ oraz autonomię dla Kosowa z "zachowaniem terytorialnej integralności Jugosławii".

10 czerwca 1999

Armia jugosłowiańska rozpoczęła wycofywanie się z Kosowa a NATO zaprzestało ataków. Zakończyła się pierwsza w Europie wojna w obronie praw człowieka.

Opracował: **Jan PIEKŁO**

Zagrzeb - przed siedzibą ONZ,
mur z cegieł opisanych nazwiskami poległych

Sarajewo - Stare Miasto
Fot. Jan Piekło

Zniszczony budynek biblioteki, Sarajewo
Fot. Jan Piekło

Hasła strajkowe na ulicy Kralja Michaljeva,
Belgrad, październik 1992
Fot. Robert Urbański

Sarajewo - odbudowywany budynek biblioteki
Fot. Jan Piekło

Panorama Belgradu
Fot. Jan Piekło